

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 87/2024-28

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Molnára a sudcov Petra Straku a Ľuboša Szigetiho (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátom JUDr. Jozefom Chmurom, Zvonárska 8, Košice, proti postupu Okresného súdu Poprad v konaní sp. zn. KK-2C/1/2018 takto

rozhodol:

- Postupom Okresného súdu Poprad v konaní vedenom pod sp. zn. KK-2C/1/2018 **bolo porušené** základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a jeho právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
- Okresnému súdu Poprad **prikazuje** v konaní sp. zn. KK-2C/1/2018 konať bez zbytočných prietáhov.
- Sťažovateľovi **priznáva** finančné zadosťučinenie v sume **800 eur**, ktoré mu **je povinný** zaplatiť Okresný súd Poprad do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
- Sťažovateľovi **priznáva** náhradu trov právneho zastúpenia v sume **205,96 eur**, ktorú **je povinný** Okresný súd Poprad zaplatiť právnemu zástupcovi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
- Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **nevyhovuje**.

Odôvodnenie:

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 16. februára 2024 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie svojej

záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom okresného súdu v napadnutom konaní. Sťažovateľ žiada, aby ústavný súd prikázal okresnému súdu konať v napadnutom konaní bez zbytočných prietáhov, a tiež žiada o priznanie finančného zadostučinenia vo výške 10 000 eur a náhrady trov konania.

2. Uznesením č. k. II. ÚS 87/2024-10 zo 6. marca 2024 ústavný súd prijal podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavnú sťažnosť sťažovateľa na ďalšie konanie v celom rozsahu.

3. Z ústavnej sťažnosti, jej príloh a predloženého spisu vyplýva, že sťažovateľ vystupuje v procesnom postavení žalovaného ako 235. v rade v spore o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam špecifikovaným v žalobe podanej okresnému súdu 7. januára 2008.

4. V priebehu roku 2008 bola vec pridelená postupne trom sudcom z dôvodu personálnych zmien na okresnom súde. V priebehu roka 2009 okresný súd odstraňoval vady žaloby a rozhodoval o zmenách v okruhu žalovaných, ktorých v novembri 2010 vyzval na vyjadrenie k žalobe a zvolenie spoločného zástupcu. Prvé pojednávanie nariadené na december 2010 bolo odročené na február 2011 na žiadosť viacerých žalovaných. Pojednávania vo februári a máji 2011 boli odročené bez prejednávania veci. V priebehu rokov 2012 a 2013 súd vykonával úkony súvisiace so zmenou či rozšírením okruhu žalovaných a zabezpečením listinných dôkazov. Ďalšie pojednávanie, na ktorom bola vec prejednaná, sa uskutočnilo v septembri 2014. Tomu predchádzalo zrušenie troch pojednávanií nariadených v roku 2014, pričom dve boli zrušené na žiadosť advokáta žalobcu. Ďalšie pojednávanie nariadené na november 2014 bolo odročené pre chorobu advokáta žalobcu. V roku 2015 bolo nariadených sedem pojednávanií, z ktorých šesť bolo zrušených na žiadosti advokátov žalobcu a žalovaných. V roku 2016 boli nariadené štyri pojednávania, pričom posledné z nich v júni 2016 bolo odročené pre námietku zaujatosti sudcu.

5. Uznesením Krajského súdu v Prešove z januára 2017 bola vec z dôvodu vylúčenia všetkých sudcov okresného súdu prikázaná Okresnému súdu Svidník. Ďalším uznesením krajského súdu z novembra 2017 bola vec na návrh žalobcu z dôvodu vhodnosti prikázaná Okresnému súdu Kežmarok. Tam bola postupne pridelená viacerým sudcom z dôvodu ich vylúčenia pre ich vzťah k jednej zo žalovaných (sudkyňi Okresného súdu Kežmarok) a ukončenia funkcie sudcu. Až v júli 2019 bola vec pridelená sudcovi, ktorý vo veci konal a nariadil pojednávanie na október 2020. To však bolo zrušené, pretože spis sa z dôvodu ústavnej sťažnosti jedného zo žalovaných nachádzal na ústavnom súde. Ďalšie pojednávanie nariadené na december 2020 bolo pre pandémiu odročené na marec 2021. I to však bolo z rovnakého dôvodu odročené na jún 2021, keď sa pojednávanie uskutočnilo, no bolo odročené na neurčito. Advokát sťažovateľa v júli 2021 navrhol konanie prerušiť a iniciovať konanie o súlade právnych predpisov na ústavnom súde. Z dôvodu preloženia sudcu bola vec pridelená v januári 2022 inému sudcovi.

6. V septembri 2022 osoba vystupujúca ako štatutár žalobcu podala späťvzatie žaloby, ktoré však namietal žalobca prostredníctvom (novozvoleného) právneho zástupcu. Okresný súd v januári 2023 vyzval žalovaných, aby sa vyjadrili, či súhlasia so zastavením konania. V marci a auguste 2023 sudca, ktorému bola vec pridelená, oznámil skutočnosti zakladajúce jeho vylúčenie, pričom rozhodnutiami predsedu okresného súdu z apríla a septembra 2023 bolo rozhodnuté, že vylúčený nie je. S ohľadom na účinnosť novely zákona č. 371/2004 Z. z. o sídlach a obvodoch súdov

Slovenskej republiky a o zmene zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov bola vec od 1. júna 2023 vedená opäť okresným súdom, pracoviskom Kežmarok. Okresný súd na 24. október 2023 nariadil výsluch osoby vystupujúcej za žalobcu, no tento výsluch bol z dôvodu mimosúdnych rokovaní zrušený. Pojednávanie nariadené na 30. november 2023 bolo pre účely mimosúdnych rokovaní odročené na 15. február 2024. Strany sporu následne oboznámili okresný súd s priebehom mimosúdnych rokovaní a požiadali o poskytnutie dlhšej lehoty na mimosúdne rokovania, preto okresný súd stanovil nový termín pojednávania na 25. apríl 2024.

II.

Argumentácia sťažovateľa

7. Sťažovateľ namieta celkovú dĺžku konania, ktoré trvá takmer 16 rokov, pričom dosiaľ nebolo vydané žiadne právoplatné rozhodnutie a vo veci nie je vykonávané žiadne dokazovanie. Tento stav je podľa sťažovateľa zapríčinený neefektívnym postupom, resp. nekonaním všetkých troch okresných súdov, pričom každý z nich ho spôsobil rôznou mierou. Na tom nemení nič ani veľký okruh žalovaných, pretože procesné predpisy umožňovali riešiť uvedenú situáciu efektívnejšie.

8. Sťažovateľ poukázal na nález sp. zn. IV. ÚS 291/2020, v ktorom ústavný súd rozhodoval o inej ústavnej sťažnosti inej strany sporu a dospel k záveru, že napadnuté konanie je právne a fakticky zložitá, čo sa odrazilo na hodnotení postupu predovšetkým okresného súdu. Napriek tomu podľa sťažovateľa dĺžka napadnutého konania tohto vlastníckeho sporu negatívne dopadá na všetkých žalovaných, pretože už len samotnú existenciu sporu vnímajú ako skrivodlivosť.

9. Okresný súd mal teda podľa sťažovateľa v dobe od roku 2008 do roku 2016, keď vec prejednával, postupovať efektívnejšie, aby v závere dospel k objektívnemu zisteniu skutkového stavu, tento správne právne vyhodnotil a vec bez zbytočných prietáhov rozhodol.

III.

Vyjadrenie okresného súdu

10. K ústavnej sťažnosti sa vyjadril predseda okresného súdu, ktorý predložil podrobnú chronológiu úkonov a poukázal na právnu a skutkovú zložitú veci spôsobenú najmä vysokým počtom subjektov vystupujúcich na strane žalovaných. Z tohto dôvodu bolo viacero pojednávanií alebo úkonov súdu odročovaných pre zdravotný stav či kolízie pojednávanií právnych zástupcov. K právnej zložitosti uviedol, že konanie je komplikované vzhľadom na zmenu právnej úpravy pozemkových spoločenstiev, z čoho vyplynuli problémy súvisiace s konaním za členov spoločenstva. V priebehu konania došlo dvakrát k zmene súdov a početným zmenám sudcov, keďže zákonný sudca, ktorý aktuálne vec prejednáva, je už v poradí desiatym sudcom. Poukázal tiež na to, že priebeh konania ovplyvnila pandémia v rokoch 2020 a 2021, a na to, že sťažovateľ nepodal sťažnosť predsedovi súdu na prietahy a nedomáhal sa odstránenia zistených nedostatkov. Požadovaná výška finančného zadost'učinenia je neprimeraná vzhľadom na predmet sporu a veľkosť spoluvlastníckeho podielu sťažovateľa.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

11. Ústavný súd podľa § 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože s ohľadom na predmet konania a po oboznámení sa s ústavnou sťažnosťou, so stanoviskom okresného súdu a s obsahom spisu dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

12. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. K odstráneniu tohto stavu dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04).

13. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietáhom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou spravidla zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú (i) právna a faktická zložitost' veci, o ktorej súd rozhoduje, (ii) správanie účastníka súdneho konania a (iii) postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) v rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa. Podľa uvedených kritérií posudzoval ústavný súd aj ústavnú sťažnosť sťažovateľa.

14. Predmetné konanie o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam je obvyklou súčasťou agendy všeobecných súdov. Procesná zložitost' vyplýva z vysokého počtu žalovaných, ktorých zastupuje viacero advokátov. K predĺženiu konania prispela i potreba opakovane rozhodovať o námietkach zaujatosti sudcov, pretože žalovanou sa stala sudkyňa okresného súdu. Procesnou komplikáciou bola i otázka spôsobilosti žalovaného pozemkového spoločenstva konať za jeho členov a aplikácia právnej úpravy, ktorá sa v priebehu konania zmenila. V správaní sťažovateľa neboli zistené žiadne skutočnosti, ktoré by vplývali na dĺžku konania. Význam konania pre sťažovateľa je daný záujmom na nastolení právnej istoty týkajúcej sa vlastníctva jeho spoluvlastníckeho podielu na nehnuteľnostiach.

15. Napadnuté konanie začalo 7. januára 2008, avšak prvé pojednávanie okresný súd nariadil 7. decembra 2010, teda takmer po troch rokoch od podania žaloby. Pojednávanie bolo bez akéhokoľvek prejednania odročené, pričom riadne meritórne pojednávanie sa konalo až 26. septembra 2014, teda po vyše šiestich rokoch od podania žaloby. Z doteraz nariadeného množstva pojednávanií došlo k prejednaniu veci len na niektorých z nich, čo bolo spôsobené nekritickou akceptáciou návrhov advokátov strán na odročenie pojednávania. Najvýraznejšie k predĺženiu konania prispeli časté zmeny súdov a sudcov, ktorým bola vec pridelená.

16. Napadnuté konanie tak trvá už šesťnásť rokov bez toho, aby bolo vo veci rozhodnuté. Doterajší postup súdu nesmeruje k rozhodnutiu o podanej žalobe a nastoleniu právnej istoty sťažovateľa. Vzhľadom na nepochybne vysoký počet žalovaných súd svoju činnosť zameral na rozhodovanie o zmenách na strane žalovaných. Konanie trvajúce na jednom stupni šesťnásť rokov bez meritórneho rozhodnutia, keď súd stále rieši len procesné otázky okruhu žalovaných, nemožno ani pri ich vysokom počte považovať za ústavne udržateľné. Je úlohou okresného súdu zabezpečiť taký procesný postup, ktorý aj pri sťažených podmienkach čo najskôr odstráni stav právnej neistoty.

17. Pokiaľ okresný súd vo vyjadrení argumentuje tým, že sťažovateľ nepodal sťažnosť predsedovi súdu podľa zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o súdoch“), nemožno tejto námietke priznať relevanciu. Z judikatúry EŠLP [rozsudky EŠLP vo veciach Ištván a Ištvánová proti Slovenskej republike z 12. 6. 2012, Komanický (č. 6) proti Slovenskej republike z 12. 6. 2012, Bednár proti Slovenskej republike z 8. 10. 2013, Klinovská proti Slovenskej republike z 8. 10. 2013, Csákó proti Slovenskej republike z 25. 6. 2013, Sika (č. 7) proti Slovenskej republike z 25. 6. 2013, Untermayer proti Slovenskej republike z 9. 7. 2013] vyplýva, že sťažnosť predsedovi okresného súdu podľa § 62 a nasl. zákona o súdoch nemožno považovať za efektívny právny prostriedok nápravy porušenia práva zaručeného čl. 6 ods. 1 dohovoru. Okrem toho právo strany v spore na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je previazané s povinnosťou, nie oprávnením príslušného všeobecného súdu a v konkrétnej veci konajúceho sudcu zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa strana sporu obrátila na všeobecný súd so žalobou alebo proti nej bola žaloba podaná. Navyše vzhľadom na zjavne neprimeranú dĺžku namietaného konania by bolo trvanie na podaní sťažnosti predsedovi súdu v rozpore s materiálnou ochranou práv sťažovateľa.

18. Sumarizujúc uvedené, ústavný súd dospel k záveru, že došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a obsahovo zhodného práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku nálezu). Vzhľadom na to, že konanie stále nie je právoplatne skončené, bolo okresnému súdu podľa čl. 127 ods. 2 druhej vety ústavy prikázané, aby vo veci konal bez zbytočných prietáhov (bod 2 výroku nálezu).

V.

Primerané finančné zadost'učinenie

19. Cieľom finančného zadost'učinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušenia základného práva (IV. ÚS 210/04). Tak je to aj v tomto prípade, v ktorom rozhodujúcim faktorom pri zistení porušenia základných práv sťažovateľa bol postup okresného súdu. S prihliadnutím na postup súdu, správanie sťažovateľa v napadnutom konaní a význam tohto konania pre sťažovateľa mu bolo podľa čl. 127 ods. 3 ústavy priznané finančné zadost'učinenie vo výške 800 eur (bod 3 výroku nálezu). Vo zvyšnej časti návrhu sťažovateľa nebolo vyhovené (bod 5 výroku nálezu).

VI.

Trovy konania

20. Ústavný súd priznal sťažovateľovi (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) nárok na náhradu trov konania v celkovej sume 205,96 eur (bod 4 výroku nálezu).

21. Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľa ústavný súd vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov [ďalej len „vyhláška“ – § 1 ods. 3, § 11 ods. 3, § 13 ods. 2 a § 13a ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky]. Základná sadzba odmeny

za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2024 vo výške 343,25 eur po znížení o 50 % pri zastupovaní dvoch alebo viacerých sťažovateľov (vzhľadom na zastúpenie viacerých sťažovateľov pri osobitne podaných identických ústavných sťažnostiach vo veciach sp. zn. III. ÚS 673/2023, II. ÚS 29/2024, IV. ÚS 143/2024) je v sume 171,63 eur. Sťažovateľovi vznikol nárok na náhradu trov konania za jeden úkon právnej služby (podanie ústavnej sťažnosti ústavnému súdu). Trovy právneho zastúpenia, keďže advokát je aj platcom dane z pridanej hodnoty, sa v danom prípade podľa § 18 ods. 3 vyhlášky zvyšujú o 20 %. Výsledná suma, ktorú ústavný súd priznal sťažovateľovi ako náhradu trov právneho zastúpenia, predstavuje sumu 205,96 eur. Vzhľadom na skutočnosť, že právny zástupca sťažovateľa zastupuje v napadnutom konaní viacerých žalovaných a ústavnému súdu postupne podáva obsahovo identické ústavné sťažnosti v mene každého žalovaného zvlášť, ústavný súd nevidel dôvod na priznanie nároku na náhradu trov konania za prevzatie a prípravu právneho zastúpenia (II. ÚS 29/2024).

22. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 Civilného sporového poriadku) označeného v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 3. apríla 2024

Peter Molnár
predseda senátu